

A la comarca del Bergadà, un poble rural, Viver, una masia, Cal Paraire, rodejada de boscos verds on canten el rossinyol, la cadenera, el cucut, la puput, el mussol i moltes altres classes d'ocells, també animallets que corren pels turons i monticles. Uns camps ben cultivats, sembrats de blat, plantes de patates, cigrons, blat de moro, guixes i farratge per alimentar els animals. Un hort familiar, ben regat, amb eres de tomàquets, mongetes, pebrots, cols, enciam, bledes, apis ben calçats per mantenir la millor tendresa i blancor. També hi havia, en el conreo, arbres fruiters, figueres presseguers, cireres, pruneres, era un lloc encantador amb flors en els arbres fruiters i tota classe de flors en els boscos, camps i praderes, tot amb molta pau i tranquil·litat. En aquest ambient, a la meitat del mes de Juny de 1933 i a la mitja nit, il·luminada amb espelmes i carburo, una nova vida va néixer entre home, dona i el Creador de tot, en el gran amor d'un matrimoni va aparèixer un nado, un bell cos humà, nus, tendre, suau i també amb fines arrugues per haver estat envoltat amb el líquid amniòtic de protecció durant nou mesos. Es el nen més bell del mon, deien els seus pares, l'Urbici i la Montserrat, els pares que eren molt bona gent i savis, van dir entre ells, no es pas del tot nostre, nosaltres si hem creat un bell cos humà mitjançant el nostre amor i la nostra naturalesa, però la part més important d'aquest nen no es pas nostre, es del Creador de l'univers que ha posat en ell l'ànima i l'esperit immortal semblant a Ell, el cos pot semblar a nosaltres, els pares, però la part espiritual del fill serà sempre semblant al seu Creador, el nostre deure com a pares, ens toca estimar i criar el nostre fill amb tots el coneixements humans i divins en que el nostre fill sigui capaç

d'entendre, així va succeir en el transcurs de la vida del nen, junt amb les seves tres germanes, amb els noms de la Lourdes, la Maria i la Rosita.

Memòria i records del nen: La primera cosa gravada en la memòria intrínseca del nen es la de estar en una sala , semi fosca, al costat de l'habitació de la seva mare esperant unir-se amb ella, sabia que la seva mare estava en l'habitació del costat, però encara no era el moment d'entrar i esperava. El segon record de Joan, nom que em va donar el meu padrí de bateig es el bressol que vaig tombar gronxant-me tot solet i em vaig trobar en un gran espai gaudint de la meva primera experiència i aventura, que va durar poc perquè algú em va agafar, també recordo quan el meu pare m'ajudava a mantenir-me en peu i els primers passos, des d'aquest moment el Joan (jo) quasi recordo totes les coses sorprenents. Durant la guerra civil espanyola, recordo que estava jugant al carrer amb la meva germana, la Rosita, la germana em va dir, mira... i es va posar a córrer cap a casa i jo darrera d'ella, perquè vàrem veure entre els arbres, molt homes (milicians) que caminaven en direcció cap a casa. Un altre dia que la mare havia anat a l'Ajuntament i el pare estava amagat perquè no se'l emportessin a la guerra , estàvem els quatre germans sols a casa amb la porta tancada quan van aparèixer milicians per tots els costats envoltant la masia i el carrer del davant on hi havia la porta tancada, van trucar dient que havien de fer un escorcoll i que si no s'obria la porta la tirarien per passar, llavors la nostre germana gran, la Lourdes, va obrir la finestra explicant la situació i que estàvem tots molt espantats, després d'escoltar la nostre germana el caporal va dir que entraria ell sol i desarmat, així va ser, jo m'havia amagat sota el llit a on el caporal

em va trobar i em va parlar amablement, ja no vaig tenir por i vaig acompanyar la meva germana i al caporal per tota la casa, quan van marxar el caporal va dir “tanqueu be la porta i no l’obriu a ningú que no sigui dels nostres”. També recordo el soroll dels avions, les bombes quan queien sobre el Castell de Cardona, els trets d’armes, els milicians que venien a la masia i s’emportaven tot el que els venia de gust, recordo quan deien “mira que rosarios más hermosos” mirant las botifarres penjades al rebost que s’emportaven descaradament, recordo la fumera a l’església de Viver quan la cremaven, recordo els assassinats de gent del poble, els espies amb fusell que miraven de trobar algun desertor i el mataven si fugia, l’entregaven a la seva justícia si el podies agafar i si no els semblava bo per ells també el feien desaparèixer.

Al temps de la guerra recordo que vivia amb nosaltres el Sr. Quimet, un senyor molt culte, de Sallent, que em va ensenyar totes les vocals de l’abecedari, em va explicar que eren les lletres i perquè servien. Recordo també l’ambient d’alegria quan es va saber que la guerra s’havia acabat, anàrem a un turó alt bastant lluny de casa per veure a passar els soldats, el pare ja podia sortir sense por i tornar a treballar en els camps i fer la vida normal en la felicitat i l’amor de la família, d’una família que jo crec era exemplar. Un altre record no agradable es el d’un dia de Reis, jo estava al costat del foc de la cuina i amb el peu vaig tocar un tronc que suportava una olla que estava bullint i em va caure l’aigua sobre el peu, al moment el pare, que acabava d’arribar de la Fira de Reis, em va treure el mitjó i la meva pell escaldada va seguir amb el mitjó, com quan es treu la pell a un conill, crec que no vaig plorar, suposo que era per causa de l’ensurt en el meu petitó cos, em van

fer les cures necessàries i vaig passar molts dies sense poder sortir al carrer, mentrestant va nevar i jo només podia mirar per la finestra i quedar-me sense poder jugar amb la neu que m'agradava tant. Érem quatre germans amb ganes de fer qualsevol cosa per passar-ho bé, penjàvem cordes als arbres per gronxar-nos, de tan gronxar una corda es va trencar i la meua germana la Rosita va volar a la copa d'un arbre i va baixar caient metre trencava alguna rama fins arribar a terra, no crec que es fes gaire mal, perquè no ho recordo. La Lourdes va tenir un acudit per fer paracaigudisme, aprofitant un paller que tenia de tres a quatre metres d'altura, havia també una escala de fusta arribada al paller i la Lourdes, ben decidida va pujar a dalt del paller amb paraigües, el va obrir i es tirà al buit volant tranquil·lament fins arribar al terra que estava també cobert de palla.. Quan mataven el porc pel consum familiar, a mi no em deixaven baixar al carrer perquè en tant de tràfec podia prendre mal i també molestar el treballadors, però jo volia veure el que passava i agafava una cadira o escambell, sortia a fora per una petita finestra que estava sobre la teulada de les quadres i des d'una punta de la teulada mirava el que passava a baix.

Després de la guerra, el pare i la mare, varen fer un pacte notarial amb tres germans, de avançada edat, que vivien sols en una petita casa, Cal Jaume, i que tenien una casa gran llogada, el pacte va ser de molta confiança, molt coneixement mutu i molt humà, doncs els tres germans van donar. al pare i la mare. la casa gran que tenien llogada a canvi de la seva manutenció, ajuda física, moral i mèdica i seguir vivint els tres germans a la casa Cal Jaume fins que només quedés un d'ells. Els tres germans van entrar a formar part de la nostre família

encara que vivien a uns 400 metres de Carmona, ja casa nostra, nom de la casa de la qual els nostres pares ja eren els propietaris. Tal com manava la llei pactada i amb la humanitat i l'esperit cristià dels meus pares, la última dels tres germans, la Teresa, va passar a viure amb nosaltres quan es va quedar sola, recordo que ens feia riure moltes vegades per la seva manera de ser, era una bona dona i ens divertia. El canvi de casa va ser molt agradable, tot era nou als meus ulls, tota la casa, l'entorn, els arbres, els boscos, els turons, els camps de cultiu, era molt gran, tenia més de dos mil metres quadrats. Havia una font propera, a uns 150 metres de casa, molt maca, amb dipòsit i aixeta que l'estiu sortia l'aigua molt fresca i l'hivern sortia calenta i feia vapor per causa de l'ambient fred exterior. La casa Carmona era gran però mal arreglada, el pare la va fer reconstruir i es va transformar en una casa nova al gust de la família. El pare tenia sis germans i una germana i un dels germans, el Joan, el meu padrí de bateig, era paleta constructor, el que va reconstruir la nostra casa amb l'ajuda del seu fill Carles, el meu cosí, i amb ajudants peons.

Jo vaig començar d'anar al col·legi en un cobert de la masia Vilanova, perquè l'escola no estava en condicions, jo llavors tenia set anys de vida i quan vaig complir als vuit anys, recordo que vaig fer la primera comunió vestit com un home gran i em vaig sentir més responsable. Tenia nou anys quan un bisbe em va administrar el sagrament de la confirmació. Per l'esdeveniment ens vàrem desplaçar els pares, la meva germana petita la Rosita i jo, a la Colònia de l'Ametlla de Merola a uns deu quilometres de la nostra masia. en aquest viatge, fora de casa, vaig fruit molt, perquè tot ho veia per primera vegada, era tot nou per mi.

A l'església ho vaig passar malament entre tanta gent estranya, semblava que estava en un bosc de gent alta que tapava la llum i em feia sentir perdut, sobretot quan els pares van acompanyar a la meva germana, la Rosita a la confirmació quedant-me sol amb gent desconeguda, que els meus pares coneixien però jo no, em cuidaven, em deien paraules molt amables però jo em trobava sol, perdut i plorant, volia anar cap a la direcció on havien anat els pares i la germana, però no em deixaven dient-me que aviat vindrien els pares amb la germaneta, en la meva curta vida no m'havia trobat mai tan sol i perdut, quan vaig veure els pares i la germana vaig anar corrent cap a ells, totes les pors i soledat es van dissipar, tot va tornar a ser com abans, completament feliç.

Jo era un nen que tenia vergonya, quan algú em deia alguna cosa que no m'esperava o quan em donava compte que em miraven sense saber el perquè, tanmateix era molt decidit quan els pares em manaven fer qualsevol encàrrec i en tenia ganes, sobretot donar encàrrecs verbals a persones grans, conegudes o no.

En el col·legi els petits érem els últims de l'aula, els mes grans que ja tenien molt d'estudiat estaven a la primera fila, recordo una vegada, no se com, em vaig trobar caminant per allà al davant i una nena gran, ja una noieta, em va dir "a on vas bonic" i jo vaig sentir vergonya però també em va agradar, aquesta noieta era molt respectada i jo també la veia bonica, era la noia gran de de la masia Vilanova, d'una família poderosa i respectada. Cada dia ens feien resar tres "avemaria", tots els cants eren religiosos o falangistes, tot estava controlat per la dictadura de Franco i per els poders eclesiàstics, quan havies de parlar amb un superior la salutació obligatòria era dir: "avemaria puríssima" i et responien

“sin pecado concebida” , per castigar un alumne el feien posar de cara a la paret, també amb els braços encreuats i encara mes, amb un llibre a cada mà, també donaven cops amb el regle al cap, als dits i l’espatlla, depenia tot molt del estat d’ànim dels superiors, no de la justícia. Passat ja un temps quan havien arreglat l’escola vàrem fer el trasllat a l’escola, hi havien moltes finestres i llum, tot era molt mes agradable i alegre. En aquells temps els sacerdots predicaven la por de l’infern i no tan de l’amor que Deu te als homes, et feien sentir pecador i brut, intentaven que fossis un bon cristià per la por i no per l’amor a Deu, un bon cristià segons predicaven ells, per sort dels cristians també hi havia sacerdots que predicaven que Deu era amorós i que el nostre amor havia de correspondre al seu Amor, els millors predicadors eren els missioners que venien a Viver alguna vegada a predicar en la nostra església, eren sacerdots senzills, propers al poble i explicaven les coses que ells vivien d’una manera plana, viscuda i creïble.

Vaig anar al col·legi fins als 14 anys, durant aquest temps tenia bons amics per jugar i parlar de les nostres coses, vivia sense alts ni baixos, m’agradaven les nenes i procurava posar-me al costat d’elles, però sense molestar-les i si podia parlar amb elles millor, també era una mica tímid per quedar be amb elles, les respectava sempre i em tenien bastanta confiança perquè les tractava sempre be. Ajudava a casa, acompanyava els animals a pasturar, moltes vegades junts amb les meves germanes o amics veïns, jugàvem i ens ho passàvem be, a casa quan la mare o les germanes netejaven els plats, em feien eixugar les culleres, forquilles, ganivets i altres coses, amb un drap sec. El temps de recollida d’espigues de blat demoro, a la tardo, al vespre, tota la família ens

posàvem al voltant d'una gran pila d'espigues i les espellofàvem una a una deixant-les ben netes amb tot el gra a la vista, mentre espellofàvem, ens explicàvem coses, contes o resàvem el rosaria fins que ja era l'hora d'anar a dormir. Durant l'hivern es treballava bastant en els boscos esporgant pins, alzines i altres arbres, fent llenya per la llar de foc, cuinar i dar calentor a la casa. Es tallaven els troncs d'alzines d'una mida especial per les carboneres que feia el pare, per la cuina o braser, per fer les carboneres, el pare, posava els troncs entrecreuat uns sobre els altres en forma de piràmide, després ho tapava tot amb gleves de terra fins a la punta de la piràmide, deixant un respirador rodo com una xemeneia i arran del terra de la piràmide deixava una petita obertura pe on es prenia foc i servia per l'entrada d'aire que circulava per tota la piràmide, perquè la carbonera no s'ofegué ni apagues mai fins quan el carbó ja estava fet, quan la carbonera ja no feia fum era la senyal de que el carbó estava preparat i ben negre per usar-lo en lo que fes falta. En els boscos també es tallaven pins i alzines per vendre com a bigues de fusta o per llenya. Així també es mantenia el bosc mes espaiós per poder créixer els petits pins i alzines.

Els pares eren molt religiosos, cada dia al vespre resàvem el rosari i a primera hora del matí resàvem el “a Deu m'encomano”, abans d'anar a dormir també resàvem, al mig dia es resava el “àngelus”, abans de menjar es beneïa el menjar de la taula i es resaven tres “avemaria” o un “parenostre”. Cada diumenge i també festes de precepte anàvem a missa i no es podia treballar, nomes es feia la feina comú de la casa. També havíem d'anar a confessar les mentides, paraules lletges o si havíem fet coses mal fetes prohibides per la religió

catòlica. Tots els actes dels pares eren plens d'amor, sentien i vivien aquesta vida com una via que algun dia els portaria al cel. Eren molt sacrificats, s'estimaven moltíssim, mai havia sentit una sola paraula d'ofensa a un o al altre, havia molta pau i harmonia entra ells. El comportament de la mare era admirable, amb una total entrega a la família, ho feia tot com si fos fàcil, en ple hivern rentava tota la roba en un viver allà al costat de la font, amb tota la fredor de l'aigua i l'ambient d'hivern, no es queixava mai. Recordo que també en ple hivern i tot nevat, la mare anava cada dia a donar una injecció a una veïna que estava malalta i vivia a prop de dos quilòmetres de casa nostra, era molt valenta, plena d'amor, per mi era una santa.

Jo reconec i recordo que era un nen entremaliat, volia anar a la meua i fer el que em passava... pel cap, les meves germanes tenien molta feina amb mi quan era petitó, recordo que quan no estàvem prop de casa m'agafaven per les mans perquè no m'escapes, em perdés o em fes mal, jo m'enfadava, intentava mossegar les seves mans perquè em deixessin anar a la meua, però eren mes grans i mes valentes que jo. Ja de molt gran els pares em deien "ens has donat mes feina i maldecaps tu que totes les teves germanes juntes" i tenien tota la raó, llavors vaig fer memòria del bitxo que era jo. La Rosita, germana petita, va ser sempre la que mes va rebre per estar sempre mes a prop meu.

Durant els anys que vaig estar estudiant a l'escola de Viver, la meua vida en general, era estudiar, guardar les vaques, els rucs i les cabres i jugar tot el temps que tenia amb les meves germanes i amics, el millor amic, amb qui passava molt temps era el Josep (Pepet) de Cal Peraire, la confiança entre els dos era total, jugàvem de tot,

comprovant la nostra força agarrant-nos de la roba, dels braços tirant fort fins rodar per el terra el qui era mes fort o mes llest guanyava, quan un dels dos deia prou, vàrem ser sempre amics fins que jo vaig marxar de Carmona.

Recordo, també els moviments de resistència “els Maquis” contra Franco, una tarda ja molt cap al vespre van venir a Carmona, tres homes armats amb fusells i altres armes demanant queviures. En aquells temps també hi havia assaltants que robaven a la gent rica i segons veus dels pobles del Bergadà havia una colla que descansava en el cementiri de Berga, crec que era la colla del Massana.

Jo a poc a poc era una mica mes responsable, vivia la vida de diferent manera, mes maca, mes alegre, mes viva, mes sensible i les nenes estaven en el meu punt de vista mes agradable, allà a on havia nenes allà m’apropava jo, eren com imants que m’atreien.

Els quatre germans estàvem molt units i amb tota mútua confiança, els pares no sabien res de nosaltres que no volguéssim, tinc un record molt viu d’una vegada que jo estava escrivint una anotació per una nena mes gran que m’agradava molt, els pares ho van veure i em van demanar el paperot, no es res, vaig dir jo mentre el posava dintre la mà masegant-lo perquè es borres part de les lletres i els pares no entenguessin el que deia l’escrit, em van prendre el paperot ben masegat i arrugat i jo vaig fugir corrent cap al bosc perquè estava rabiós i molt dolgut, tot això era a prop de la posta del sol i vaig tornar cap a casa quan ja era ben fosc, no volia que ningú em veiés, em volia perdre i que no sabessin a on estava, em vaig ficar dintre del meu llit i ben tapat, ben despert i quiet, mes tard algú va obrir la porta de la meva habitació i va marxar sense dir paraula, el dia després els pares no

em van dir res, com si res hagués passat, les meves germanes estaven preocupades per mi i una d'elles, crec que era la Rosita, es va acostar a mi i em va dir que els pares no pogueren entendre res, havien llegit només una paraula “fout” i res més, les meves germanes sabien que la paraula era Font, cognom de la nena a qui jo volia entregar-li la nota, però les estimades germanetes no van dir res, com sempre, ens estimàvem molt i sempre ben avinguts, tot i que jo feia la punyeta moltes vegades, no sabia estar quiet.

A la tarda, el temps dels bolets, anava per aquells grans boscos amb grans i petis arbres, matolls, argelagues punxents i esbarzers que alguna vegada impedièn el pas, tot era molt agradable i acollidor amb gran silenci, només amb el soroll d'algun ocell o animallet que fugia, amb aquesta pau i tranquil·litat buscava els bons bolets comestibles com el rovelló, llenega, cames de perdiu, pinetells, moixerons, orelles de rata, cuagra i moltes altres classes, omplia el cistell i tornava a casa satisfet i content. Igualment tinc el record de quan el pare anava a collir vímet i canyes verdes per fer cistells, coves i protectors de garrafes i per elaborar tot això es llogava un professional cisteller i ho treballava tot a casa mateix. Els matalassos de llana després de molt dormir sen durièn i per estovar la llana també es llogava un professional matalasser que feia pilons de llana i amb unes barretes fines l'estomacava, aconseguint amb la mateixa llana fer un matalàs gruixut i tou, clavetejava amb varis punts d'ornament i el matalàs quedava ferm, còmode i preparat per descansar molt a gust.

La molt estimada mare sempre es preocupava pel benestar de tota la família, durant l'hivern quan feia molt fred omplia ampolles d'aigua ben calenta i les posava

dintre del llit a l'altura dels peus, la mare ens volia molt a tots, era molt bona, poc amor es el que jo vaig donar en comparació al seu grandios amor, després es quan un es dona compte que no ha correspost a l'estimació per no donar-me compte i aquest oblit, a la llarga, resulta ser una espina clavada i que estarà sempre.

Jo a l'estiu sempre estava fora de casa, estava nedant per les basses o al viver pescant granotes, pujar als arbres a mirar els nius de garses i altres ocells, ficant les mans pels forats on les puputs tenien el seu niu i les petites puputs des del niu em responien amb caguerades sobra la meva mà. Els mussols eren els meus preferits amb els seus ulls grans i macos, els agafava, els portava a casa, els posava en un lloc fosc sota l'escala del sostre, els donava menjar, aigua, jugava amb ells i ens fèiem amics, els posava sobre les meves espatlles, sobre el cap i ells passejaven ben tranquils, tan mansos i tan graciosos i molt divertits.

Quan plovia, sobretot a l'hivern que durava molt, era un temps molt avorrit, era temps de jugar a la brisca, al tuti, cuidar be els animals, arreglar coses de casa, parlar de tot, mesurar l'altura de cada un fent una petita ratlla a la paret per comprovar, passat un temps, el progrés de crescuda.

També tinc una gran impressió de quan el pare va estar molt malalt, una pulmonia doble, que el va portar a punt de la mort, la mare el cuidava i aplicava les medicines receptades pels metges, llavors havien poques medicines prou afectives per la gravetat, recordo d'una pomada, que la mare li posava sovint, que tenia la marca de "antiflogistina", crec que era contra la inflamació i contra el dolor, la mare feia tot el que podia per curar el pare amb tot el seu amor i tendresa. Recordo que durant